

KÜLFÖLDI FOLYÓIRATOK SZEMLÉJE.¹

La bibliofilia. *XIII. évfolyam, 7—8. szám.* (1911. október—november): Carlo FRATI: Bolletino Bibliografico Marciano. (Rövid ismertetések a velencei Marciana tulajdonában lévő kéziratokkal és nyomtatványokkal foglalkozó könyvekről és folyóiratcikkekről. Folytatás: 167—190. sorszámok.)— Hugues VAGANAY: Les romans de chevalerie italiens d'inspiration espagnole. (Az Amadis di Gaula folytatásának: La Historia degli strenui e valorosi cavallieri Don Florisello ed Anassarte 1551—1619. és az Aggimta al 2° libro di Don Florisello 1564—1619. évi kiadásainak könyvészeti leírása.)— A. VALGIMIGLI: English courier. (A Huth-könyvtár első részének katalogusát ismerteti a Times nyomán s egyéb könyvtári és bibliofil híreket közöl más angol napi- és szaklapokból.) — 9. szám. (December): Paolo d'ANCONA. Di altri codici miniati di scuola fiorentina posseduti dalla libreria Olschki in Firenze. (1. officium Beate Marie virginis, XV. sz. állítólag ATTAVANTES műhelyéből; 2. U. a. 1470—1480 kör. ugyanabból a műhelyből; 3. Passio Domini, XVI. sz. elejéről. 17 egész lapnyi képpel, melyek közül csak az utolsók vonatkoznak Krisztus Urunk kinszenvedésére. Az ismeretlen festőt Francesco d'Antonio del Cherico inspirálta.) — A. BOINET: Courier de France. (Franciaországi könyvtári és könyvészeti hírek. A legfontosabbak: a francia metszetek tanulmányozására alakult társulat; Páris város történeti könyvtára; szemelvények E. HENRIOT-nak a Tempsban megjelent cikkéből, mely a Bibliothèque nationale hiányait s tarthatatlan helyzetét feszegeti.) — L. ZAMBRA: Corriere d'Ungheria. (A hazai viszonyokat ismerteti főleg e folyóirat m. é. III. füzete nyomán. Kiszervezte az 1912. állami költségvetést, mely szerint a Széchényi-könyvtár dologi kiadásai mindössze 500 K-val emelkednek.) — Leo S. OLSCHKI: Livres inconnus des bibliographes (16—31. folyó sz. a. eddig ismeretlen inkunábulumokat ír le.) — 7—9. szám: Antonio AVENA: I libri del notaio veronese Bartolomeo Squarcati de Cavajon. (A veronai közjegyzői levéltárban lévő 1420-ból való érdekes könyvjegyzék kiadása. Az inventár 190 számot foglal magában.)

Revue des bibliothèques. *XXI. évfolyam 7—9. szám* (1911. július—szeptember): I. Mailland ANDERSON: La bibliothèque de l'université de Saint-Andrews (Skótország e legrégebb egyetemének 500 éves jubileuma alkalmából készült e dolgozat. Szerinte a XV. sz.-ban meglehetősen jelentéktelen lehetett az egyetem

¹ Jelen évfolyamtól kezdődőleg e rovatban az eddigi pusztá címfelsorolás helyett a fontosabb cikkekről rövid ismertetését adjuk s az állandó rovatokat, jelentéktelenebb, vagy folyóiratunk jellegétől távolosó cikkeket egészen mellőzzük. A szerk.

könyvgyűjteménye. Az egyetemi könyvtár tulajdonképeni megalapítása az 1612. évbe esik, VI. Jakab és családja élénk érdeklődése, sőt támogatása mellett. Mindazonáltal az új intézmény csak lassan fejlődött: 1695-ben könyvanyaga alig 2000 kötetre rúgott. A gyarapítás nagyobb arányokat öltött az 1710-ben megszavazott copyright act értelmében, melynek privilégiumát 1837-ben váltotta meg a kincstár évi 630 £ kárpótlással: 1903-ig ez volt a könyvtár egyetlen gyarapodási forrása. Ez évben azután a skót egyetemek Carnegie Trust-ja évi 1000 £ segélyt szavazott meg azzal a kikötéssel, hogy ez összegnek legalább felét könyvvásárlásra fordítsák. A könyvtár első épületét HENDERSON Sándor segélyével 1647-ben emelték. Első bővítését 1765—67-ig eszközölték, a másodikat 1829-ben s a harmadikat 1889—90-ben. Mind e toldozások nem segíthettek gyökeresen a helyszükén. Végre Andrew CARNEGIE 12.000 £-ot adott e célra s ez összesen egy amerikai rendszerű új épületet emelhettek, mely a régi épülettel összeköttetésben áll s hosszú időre ki fogja elégíteni a ma 150.000 kötetből álló gyűjtemény szükségleteit.) — W. Forbes LEITH: *Bibliographie des livres publiés à Paris et à Lyon par les savants écossois réfugiés en France au XVI. siècle.* (Összesen 42 tudós munkáit foglalja jegyzékbe, akik közül 35 Párisban, a többi Lyonban működött.) — Jean KERSOPOULOV: *Essai de bibliographie franco-bulgare.* (Betűrendes összeállítás a bolgárookra vonatkozó francia nyelvű könyveknek és folyóiratcikkeknek. A bibliográfia két részből áll: az első 316 számot tartalmaz s rövid tartalmi ismertetésre is kiterjed; a második 116 cikket vagy könyvet sorol fel, részletesebb ismertetés nélkül. Rövid tárgymutató zárja be e hasznos összeállítást.)

Rivista delle biblioteche e degli archivi: XXII. évfolyam 7—9. szám (1911 július-szeptember): E. D. PETRELLA: *Frammenti d'onciale e di minuscola romana.* (A Vallicelli kéziratok X. kötetében lévő 18 hártyszalagról szól, melyek közül 13 unciális és öt minuszkula betűkkel van teleírva. Az unciális szöveg biblia-tördék a IV. sz. végéről; a minuszkula szöveg természete nem volt megállapítható, iratása a VIII. sz. végére tehető.) — Emilio SALARIS: *La biblioteca centrale militare e il suo catalogo.* (A központi katonai könyvtár katalógusa I. kötetének ismertetése. Eszerint a könyvtár 67.000 kötetből, 82.000 füzetből és 73.000 térképből áll. A továbbiakban szerző, aki az új publikációt nem tartja valami használhatónak, AYALA *Bibliografia militare* [Torino, 1854] rendszerét és beosztását ismerteti.) Giuseppe BACCINI: *La stampa clandestina in Toscana nel 1847.* (Néhány okmányt közöl a toszkánai titkos nyomda 1847. évi működéséről. Az okmányok az egykori osztrák kormánynak a firenzei R. Archivio di Statoban őrzött titkos levéltárából valók. Jobbára rendőri jelentések a tiltott politikai könyvek behozatala, terjesztése s nyomatása ügyében.) — *10—11. szám* (október—november): Giulio COGGIOLA: *La rilegatura dei libri nelle biblioteche.* (Fordításban közli a Zentralblatt für Bibliothekswesenben megjelent könyvkötészeti normákat¹ s bevezetésében összefoglaló ismertetést ad a Committee on leather for binding és a német Leder-Kommission eddigi munkásságáról. A hozzáfűzött megjegyzések közül

¹ V. ö. Magyar Könyvszemle 1911. 344—351. l.

különösen az érdemel figyelmet, hogy a csiriz, melynek használatát az új szabályzat is megengedi, az Anobium paniceum, a könyv e félelmetes ellenségének kedvelt tápláléka.) — Giovanni BOLLE: La colla di pasta e i tarli nelle rilegature. (Megerősíti az előző cikkben elhangzott véleményt s mint az Anobium paniceum ellen hathatós védszereket: a sublimátnak két százalékos vizes, vagy öt százalékos alkoholos oldatát, továbbá az egyszázalékos alkoholos nikotin-oldatot, a kétszázalékos arzénsavat s a nyers petroléumot ajánlja. E szereknek a csirizhez keverése azonban oly nehézségekbe ütközik, hogy legjobbnak vélné a csiriz használatát teljesen eltiltani s egyéb ragasztószerekkel, pl. zselatinnal, halenyvvel stb. helyettesíteni.)

The library journal XXXVI. kötet 10. szám (1911. október): Frank P. HILL: Library associations and library meeting. (Szerző a könyvtári kongresszusok és tanácskozások túltengése ellen kel ki, habár elismeri, hogy az ily fajta összejöveteleknek sokat köszönhet az amerikai könyvtárügy.) — John S. BILLINGS: Public library systems of greater New-York. (Nagy New-Yorkban három könyvtári rendszer működik, az egyik Queens, a másik Brooklyn, a harmadik Manhattan, Bronx és Richmond városrészekben. Szerző a legutóbb említett területre vonatkozó rendszert ismerteti, mely a másik kettőtől csak keveset különbözik. Eszerint a New-York Public Library 1897 óta áll összeköttetésben a városi elöljárósággal. Az ekkor elfogadott megállapodásokról kifolyólag létesítette a város a könyvtár új épületét, melynek bármely részébe bármikor kiküldheti ellenőrző közegeit. A város köteles az épület fentartásáról és őrzéséről is gondoskodni, ellenben a könyvanyag továbbra is a könyvtár korlátlan tulajdona maradt s a könyvtár gondoskodik a személyzetről, fűtésről, világításról stb. E költségek évi 450.000 \$-ra rúgnak, ami az épület értéke öt százalékának felel meg. A könyvtárhoz tartozó fiókok épületeit CARNEGIE költségén emelik a város által adott telken s fentartásukhoz a városnak évenként a CARNEGIE által adományozott összeg tíz százalékával kell hozzájárulni. Az ily feltételek mellett létesített fiókok száma: 32. A könyvtári munka két főosztály, a tudományos és kikölcsönző osztály közt oszlik meg. A tudományos osztály a tudományos könyvtár bibliográfiáját, a könyvtár Értesítőjét, a nyomdát és a többpéldányok cserélését látja el; a kikölcsönző osztály vezeti a fiókok ügyeit, a vándorkönyvtárakat, a vakok osztályát, gyermek-olvasótermeket stb. Az első osztálynak 377, a másodiknak 580 alkalmazottja van. A könyvtár általános vezetése a Board of trustees és az Executive committee irányítása mellett a végrehajtó osztály feladata, melynek élén az igazgató áll. Ez az osztály intézi a hivatalos levelezést, a szerződéseket és pénzügyeket s ellenőrzi a két másik osztály munkásságát.) — R. R. BOWKER: The literature of copyright. (Mutatvány szerzőnek a kiadói jogról sajtó alatt lévő könyvből.) — Peter ROBERTS: The library and the foreign-speaking man. (Azokról a teendőkről szól, amelyek az angolul nem beszélő bevándorlottakkal szemben az amerikai könyvtárakra háramlanak. Több könyvtár példájára hivatkozva, arra buzdítja a könyvtárosokat, hogy rendezzenek külön esti tanfolyamokat, melyek az angol nyelvet, továbbá Amerika történetét, földrajzát stb. ismertessék meg az idegen hallgatósággal.) — F. W. JENKINS: The social worker and the library. (Arról

szól, hogy mennyiben s mimódon vegyen részt a könyvtár a község szociális munkájában.) — New Seattle branch libraries. (Három új fiók épült Scattleben egyenkint 37—38 ezer dollár költséggel. A butorozás költsége meghaladta a 12.000 dollárt, a földmunkálatoké pedig az 5000 dollárt. A költségekhez CARNEGIE 105.000 dollárral járult.) — Ruth Shepard GRANNISS: The typographic collection of the Grolier-Club and its classification. (A Grolier-Club-ot 1884-ben alapította kilenc kiadó, könyvnyomtató és könyvkedvelő. Könyvtára ma már 10.000 kötet, köztük mintegy 100 inkunabulum. Fölállítása a DEWEY-féle tizedes-rendszert utánzó külön rendszer alapján történt, melynek főosztályai: 00. Általános könyvészet. 10. Könyvészet. A könyv. 20. Írás. Paleografia. 30. Könyvnyomtatás. 40. Könyvillusztrálás. 50. Könyvkötés. 60. Exlibrisz. 70. Képzőművészet. 80. Irodalom. 90. Életrajzok. Arcképek. Vegyesek. Részletesebben ismerteti a 30. főszakot. Végül a német Börsenverein és a londoni St. Bride Foundation Institute rendszereire is kitér.) — 11. szám (november): *Symposium on printed catalog cards.* (C. H. HASTINGS a library of congress, William Cooling LANE a Harvard university, E. H. ANDERSON a New-York public library, C. W. ANDREWS a John Crerar library, Horace G. WADLIN a Boston public library, Harrison W. CRAYER a pittsburghi Carnegie library s J. C. M. HANSON a chicagói University library eljárását ismertetik a nyomtatott katalogus cédulák körül. Legérdekesebbek a washingtoni könyvtárra vonatkozó fejtegetések. A Library of Congress a köteles-példányokról 1898, egyéb gyarapodásáról pedig 1901 óta nyomtat kataloguscédulákat s ma már 500.000 könyvcímről készült ilyen cédula. Egy-egy címről rendszeren 100 kataloguslapot nyomtatnak s ebből mintegy 20 példányt használnak fel a könyvtár saját céljaira. Átlag egy-egy címnyomásból 60 példány van raktáron. A 7,5 × 12,5 cm. nagyságú kitűnő minőségű karton-cédulák acél szekrényekben vannak elraktározva. Egy-egy szekrény átlag 25 féle cédulát tartalmaz. A kartonlapok nyomása előtt a címekről száz korrekúra-levonat készül vékony papírra, melyre évi 30 dollárral lehet előfizetni. Jelenleg 20 könyvtár fizet elő a korrekúrára, amely alapul szolgálhat a karton-címmások megrendeléséhez. A karton-címmások darabjának ára 5—7,10 cent közt ingadozik. Az 1911. jún. 30. végződő üzletévben 1300 könyvtár és 250 magáncég vett e címmásokból, értük közel 35.000 dollár folyt be. Az összes lapokból egy-egy teljes sorozat 43 különböző könyvtárnál van letétbe helyezve, ahol megfelelő szekrényekben s alfabétikus sorrendben állanak a kutatók rendelkezésére. E letétek célja egyrészt a könyvészeti kutatások, másrészt a címmások megrendelésének megkönnyítése. Európában az egyetlen ily letét Belgiumban van. Sokkal kisebb arányú a Harvard University enemű munkássága. Címmásait részben más könyvészeti elvek szerint készülnék, mint a Library of Congresséi. Az egész sorozat megrendelői részére 1000 címmást 5 dollárral számítanak. Az előfizetők száma 18. A John Crerar library címmásait a Library of Congress által követelt elvek szerint készíti s ezrenkint, ha a teljes sorozat vételéről van szó, 3 dollárért árúsítja, míg a kiválogatott cédulák ezre 15 dollár. A legutóbbi évben mintegy 160.000 cédulát adtak el.) — Henry W. KENT: Cooperation between libraries, schools and museums. (A múzeumok és könyvtárak együttműködéséről szól. A könyvtáros egy-egy ismeret-

terjesztő könyv kiadásakor hívja fel az olvasó figyelmét, hogy a könyvben tárgyalt dolgokról (festmények, állatok, kövek stb.) melyik múzeumban szerezhethet közvetlen szemlélet alapján bővebb fogalmat. Figyelemre méltók azok a megjegyzései, melyek a newyorki olvasóközönségre vonatkoznak. «A tipikus newyorki egyáltalán nem olvas, legfeljebb olcsó képes folyóiratokat vagy altató regényeket. Igen sok értelmes egyén állítja, hogy a költészet csupán a regényes iskolás lányoknak való. A statisztikai adatok, szerencsére, nincsenek kezemenél, de hajlandó vagyok azt hinni, hogy aránylag kevesebb tudományos, utazási és ipari könyvet olvasnak ma, mint tíz évvel ezelőtt.» — Louis R. WILSON: Organisation and administration of the college library. (A kollégiumi könyvtáros közvetlenül főnökének és csakis annak tartozzék felelősséggel. A karnak lehetőleg csekély része legyen az adminisztrációban. Hatásköre a könyvtárhasználati szabályok megállapítására s e rendelkezésre álló összeg az egyes könyvtári osztályok között leendő felosztására szorítkozzék. Minden egyéb adminisztrációs rendelkezés, pl. a könyvrendelés, alkalmazottak felvétele és elbocsátása, az épület fenntartása, a könyvek osztályozása és katalogizálása kizárólag a könyvtáros hatáskörébe utaltassék. A pénztáros által kifizetendő számlák is a könyvtáros kezén menjenek keresztül, aki oly módon gondoskodik a nyilvántartásukról, hogy bármely percben számot adhasson a még rendelkezésre álló összeg nagyságáról. A könyvtárosnak tudnia kell a francia, német, latin és görög nyelveket, hogy a nagyrészt idegen nyelvű könyvek megfelelő osztályozását irányíthassa. A kikölcsönzésnél, ha kevés a személyzet, legajánlatosabb a zárt polc-rendszer, de a szeniorok, fokozatot nyert hallgatók és a tanárok ez esetben is beengedhetők a könyvraktárba. Végül a könyvtáros szakítson magának mindennap 1—2 órát arra, hogy maga is ott legyen a kikölcsönzést lebonyolító pulpitus mellett s útbaigazítsa, felvilágosítsa az erre szoruló olvasókat. Ismerje a fontosabb bibliográfiákat, olvasson maga is és legyen azon, hogy olvasóiban kifejlessze a könyvtár iránti érzéket.) — Willard AUSTEN: Efficiency in college and university library work. (Az a gondolatot fejtegeti, hogy az épület berendezésében, felszerelésében s a tisztviselői kar munkabeosztásában arra kell törekednünk, hogy minél jobban kiaknázhassuk a rendelkezésre álló erőket.) — 12. szám (december): Julia PETTEE: A classification of a theological library. (Szerző abból indul ki, hogy egy theologiai szakkönyvtár katalogizálására az Amerikában szokásos általános szakrendszerek egyike sem alkalmas. A speciális szakrendszerek közül figyelemre leginkább méltóak A. T. PERRY rendszere a Hartford Theological Seminary könyvtára részére, továbbá a rochesteri és st. airy-i szeminárium könyvtárak rendszerei. Szerző, aki a newyorki Union theological seminary library katalogizáló osztályának a feje, új rendszerében azt az alapelvet követi, hogy az ilyen szakkönyvtárban lévő összes könyvek a theologia szempontjából v. i. a theológiához való viszonyában tekintendők. Rendszere a következő: I. Történeti tudományok. 1. Általános és bevezető csoport: A) Bibliográfia, könyvtártudomány. Enciklopédiák és általános művek. 2. Irodalom (exegetikus hittudomány C—F.): B) Filologia és irodalom. C) Az egész biblia. (Alosztályok: Szöveg és fordítások. Általános bevezetés mindkét testamentumhoz. Kommentárok. Bibliai földrajz és régiségtan.

Bibliai theologia és erkölcsstan.) *D*) Ószövetség. (Bevezetés. Kommentárok. Egyes könyvek, könyvek szerint. Ószövetségi történet. Ószövetségi theologia és etika.) *E*) Judaizmus, apokrif irodalom. *F*) Újszövetség. (Bevezetés. Kommentár. Egyes könyvek. Jézus élete és az apostoli kor. Újszövetségi theologia és etika.) *G*. Patrisztika és keresztény irodalom. 3. *Történet*. (Történeti hit-tudomány I—N.) *H*) Történelem. (Történeti segédtudományok. Egyetemes történet. Ókori történet. Újkori történet. (Kr. u. 476-tól napjainkig). A középkorra és reformációra vonatkozó irodalmat l. I. aiatt.) *I*) A kereszténység története. (Segédtudományok; ker. archeologia stb. Általános kézikönyvek. Egyháztörténet korszakokként. Korai, középkori, reformáció korabeli, reformáció utáni.) *J*) Dogmatörténet. (Dogmatörténet. Symbolika. Irenika.) *K*) Egyes szekták története. *L—M*) Országos történet: politikai és egyházi. *L*) 100—400. Európai országok. *L*) 500—900. Nagybritannia. *M*) 100—700. America. *M—800*. Ázsia. *M—900*. Afrika és Oceánia. *N*) Missziók története és elmélete. *O*) Vallások története a kereszténység és judaizmus kivételével s beleértve az összehasonlító vallástudományt. **II. Az egyetemes anyaggal s a lelki jelenségekkel foglalkozó gyakorlati tudományok.** *P*) Csillagászat, természettan, vegytan, földtan, biológia, élettan, anatomia, embertan. Lélektan, beleértve a vallás pszichológiáját. **III. Szpekulatív tudományok.** *Q*) Bölcsészet, esztétika, etika. *R*) Valláselmélet. (Vallásbölcselet. A vallásos eszmék alapja, vallási értékek, a vallásos tekintély természete. Theologia természete, vonatkozásai és felosztása. Theologiai rendszerek és elméletek bölcseleti szempontból. (Teizmus, deizmus, természetes theologia, panteizmus, ateizmus, agnoszticizmus stb.) Kereszténység mint rendszeres vallás. Keresztény apologetika. Kereszténység a kinyilatkoztatás szempontjából. Kereszténység a gyakorlat szempontjából. Rendszeres ker. theologia.) **III. Gyakorlati tudományok.** 1. Társadalmi tudományok és társadalmi műveltség. (Praktikus theologia S—X.) *S*) Szociális intézmények és tevékenység. (Társadalomtudomány általában. Statisztika. Általános szociológia. [Társadalmi osztályok és csoportok. Társadalmi problémák és megoldásuk. Társadalmi patológia és jótékonyág. Faji problémák és mozgalmak. Klubok, titkos társulatok stb.] Nemzetgazdaság. Politika. Jog.) *T*) Neveléstan. *U*) A szervezett kereszténység művei. Az egyház. (Szervezet. Kultusz. Egyéb tevékenység.) Egyéb vallásos szervezetek. *V*) Pasztorális theologia. *W*) Hítségoklat. *X*) Az egyéni hitélet. (Imakönyvek. Kegyes iratok versben és prózában.) 2. Hasznos és képzőművészet. *Y*) Képzőművészet és mesterségek. 3. Különleges adminisztratív ügyek. *Z*) Különös és vegyes gyűjtemények, duplumok stb.) — Frederick S. DELLENBAUGH: The library of the American Geographical Society. (Az amerikai földrajzi társaság 1852-ben alapult. Szakkönyvtára mintegy 60.000 kötetből s ugyanannyi térképből áll. Legrégibb kéziratok mappájuk Giovanni LEARDOTól való 1452-ből. Érdekes kéziratok még egy C. D. jegyű rajzoló színes felvétele a Mississippi környékéről 1700 aug. 12-ről; több eredeti felvétel COOK 1770 expedíciójáról stb. Igen gazdag a könyvtárnak a XVI. századtól napjainkig terjedő atlaszgyűjteménye. A mappákról külön időrendes cédulajegyzék készült. Elhelyezésükre szekrényekben elhelyezett pormentesen záródó s könnyen gördülő fiókok

szolgálnak. Az útleírások közt minden ország s minden nyelv, így a magyar is képviselve van. A gyűjtemény a newyorki közkönyvtár új palotájában van elhelyezve.) — M. L. RANEY: The multigraph and the flexotype in cataloging work. (A multigráf és flexotype kisméretű hengeres nyomtatógépek, melyek lehetővé teszik, hogy kevés költséggel sokszorozhassunk akár gépirásos, akár kiszedett szöveget. Beszerzési költségük egy-egy jófajta írógép árának négy-szerese. A szedés a gépekkel elég lassan történik, egy jól gyakorlott egyén percenként átlag 80 betűt képes kiszedni, vagy visszaosztani, úgy hogy a Library of Congress egy címmásának négy példányban való elkészítése ép annyi időt igényel, amennyi alatt a leggyakorlottabb s leggyorsabb kezű katalogizáló egyetlen gépirásos másolatot képes készíteni. A megtakarítás főleg a multigráfnál alkalmazható munkás alacsonyabb díjazásából áll elő. Legajánlatosabb, ha a katalogizáló írógépen készíti el a főlapot, míg az utaló-lapokat rövidített címmással a szedőgyerek készítheti s a katalogizáló revidálja a lenyomatokat.) — W. C. LANE: A. L. A. analytical cards for periodical publications (1897-ben öt amerikai könyvtár szövetkezett a tudományos folyóiratok cikkeiről kiadandó kataloguscédulák elkészítésére. Az első sorozat 1898-ban látott napvilágot. Eredetileg 184 kiadványt dolgoztak fel, ez a szám 1904-ben 306-ra emeltetett. Évenként átlag 2500—3000 címmás készül. Ára százanként két példányban 250, illetve 4 dollár, aszerint, amint az egész sorozat vagy csak bizonyos szakok vétetnek meg. Jelenleg tizenkilencen fizetnek elő az egész sorozatra és kilencvenen egyes szakokra.)

The library world. *Uj folyam. XIV. kötet. 64. szám* (1911. október): Henry T. COUTTS: The public library as an advertisement agency. (A közkönyvtárak a hirdetés leghatékonyabb terjesztői. Szerző szerint csupán azokat volna szabad beengedni az olvasóterembe, melyek közérdekűek és sem párt, sem üzleti jelleggel nem bírnak. Ilyenek az újságok állásokra vonatkozó hirdetései s a különböző tudományos felolvasások, tanfolyamok falragaszai. Érdekes, hogy Angliában számos könyvtár van, ahol a helyi cégeket, persze pénzért, hivatalból hirdetik.) — Eugène MOREL: Municipal libraries for France. (A Le Matinben megjelent újságcikk, mely az angol-amerikai közkönyvtár mellett izgat, de semmi újat sem mond.) *65. szám* (november). I. D. S.: Cemeteries or workshops? (Reflexiók ROSEBERRY lordnak a glasgowi Mitchell library megnyitásakor elhangzott beszédére, melyben azt fejtegette, hogy a könyvtárak javarészt holt anyagot tartalmaznak. Cikkíró szerint ez a szemrehányás alig érheti a községi könyvtárakat, a múzeumi jellegű könyvtáraknál pedig elkerülhetetlen, sőt szükséges is, hogy a keveset vagy sohasem használt könyveket is megőrizték.) — James D. STEWART: The mechanism of book selection and ordering. (A rendelés nagy része a könyvtáros és tisztviselői ajánlatára szereztessek be, akik a kritikai és tudományos folyóiratok könyvismeretesei alapján jelölik meg a kiadók heti jegyzékében a beszerzendő könyveket. A beszerzésre kijelölt könyveket azután külön cédulajegyzékben tartják nyilván, melyben tanácsos a kijelölés alapján szolgáló kritikai cikket is föltüntetni. Nagyobb könyvtárakban az egyes tudományzakokat más-más tisztviselő tarthatja nyilván, felelősség mellett. Ehhez járulnak még az olvasók óhajtsái, amelyeket külön

cédulákon maguk az olvasók jelölnek meg. A cédulákat a rendelés különböző fázisainak megfelelő csoportokba osztva kell nyilvántartani. A beszállított könyvekről szóló címmások kiveendőek a sorból s a szállítócég számlája mellé csatolandók.) — 66. szám (december): James Duff BROWN: Melvil Dewey. (Életrajzi vázlat a Decimal classification 7. kiadásának megjelenése alkalmával.) — W. C. Berwick SAYERS és James D. STEWART: The card catalogue. (1. Bevezetés. A cédula-címjegyzék eredetileg külön papírlapokra kézzel írt címmásokból állott, csak lassan fejlődött ki a perforált kartonlapokig, melyek külön tartókba vannak beerősítve s nyomtatásban vagy gépirásban adják a szöveget. A karton-lapot ROSIER abbé alkalmazta először 1775-ben, de állítólag már ő előtte is használatban volt a párisi Bibliothèque du roi-ban. A dublini Trinity college könyvtárában már a múlt század elején volt cédula-címjegyzék. A rochesteri egyetem 1845-ben vezette be könyvtárába. A karton-lapok megerősítésére különböző rendszerek szolgálnak. Ilyenek BONNANGESÉ (1866), STADERINTÉ (1874), DZIATZKOÉ (1879), DUNLOPÉ és COWELLÉ (1879). Különösen fenn-dült használata az utolsó évtizedekben s e téren Amerika vezet.) — Autolycus Junior: Reformed library signs. (A könyvtári helyiségekben szokásos tiltó vagy útbaigazító felirások helyett, meglehetősen gyarló verses felirásokat ajánl.) — Walter HUDSON: Useless records. (Kikel az angol könyvtárakban dívó sokféle s jórészt teljesen haszontalan nyilvántartás ellen. Vannak könyvtárak, melyekben a kikölcsönzőket: 1. nevük, 2. olvasójegyük száma, 3. lakásuk, 4. foglalkozásuk, 5. koruk szerint tartják nyilván. Ezek közül csupán a névjegyzék igazán fontos és szükséges. A kikölcsönzés nyilvántartásánál a kettős-lap rendszernél fölösleges az olvasó számát rájegyezni a könyv lapjára s a könyv számát az olvasó lapjára. E babra munka oly költséges, hogy az elhagyása következtében fölmerülhető veszteségek összege szinte eltörpül mellette. Végül a helyszini katalogus (stock register) csupán a növedékcímre, könyvcímre, kiadóra és árra szorítkozzék, minden egyéb adat fölösleges).

Zeitschrift für Bücherfreunde. Új sorozat, III évfolyam 7. szám. (1911. október): Johannes SCHINNERER: Fraktur und Antiqua. (A különböző betűfajok: gótikus, félgót, schwabacher, basztard, antikva, fraktur és kurziv történeti áttekintése a Gutenberg-biblia tisztán gótikus típusaitól J. F. UNGER 1793-ban metszett frakturjáig. A történeti fejlődést esztétikai értékelés kíséretében adja elő.) — Leopold HIRSCHBERG: Illustrationen zu Goethe-Tondichtungen. (Franz SCHUBERT: Erlenkönig, Carl LOEWE: Mädchenwünsche, Freibeuter, Wechsel, Heinrich MERSCHNER: Freibeuter, Schätzel, Epiphantias, Felix MENDELSSOHN-BARTHOLDY: Erste Walpurgisnacht, Franz LISZT: Faust-Symphonie, Gretchen am Spinnrad, GRABEN-HOFFMANN: Gretchen am Spinnrad, BARTHOLOMÄUS: Fischer, Leopold LENZ: Wilhelm Meister-Gesänge c. zeneszerzemények címképeit ismerteti, illusztrációk kíséretében.) — Karl WOLFF: Intime Bücher. (1. GOETHE 1775-ik Wertherének egy példánya Bába SCHULTHESS hagyatékából, a költőnek négy különböző évből datált aláírásával. 2. GLEIM Fabeln, 1786. kiadása a szerzőnek Gottfried HERDERhez intézett verses dedikációjával. 3. CHAMISSO és VARNHAGEN 1804-iki Musenalmanachjának egy példánya «An Jeanette Friedländer» c. kétstrófás dedikációval VARNHAGEN tollából.) — 8. szám (november): G. A. E.

BOGENG: Offizin Joh. Enschedé en Zonen-Haarlem. (A hires németalföldi betűöntő-cég története Ch. ENSCHEDÉ jubileumi munkája alapján, melyet folyóiratunk 1909. évfolyamában¹ mi is részletesebben ismertettünk.) — Carl v. KLINCKOWSTROEM: Luftfahrten in der Literatur. (A cikk a léghajó feltalálása előtt megjelent szépirodalmi munkák alapján ismerteti a bennük előforduló fantasztikus légi utazásokat. Legrészletesebben CYRANOVAL foglalkozik, akit szerinte a lengyel szolgálatban álló Tito Livio BURRETTINI is inspirálhatott, akiről tudjuk, hogy 1648-ban Varsóban egy nyolcszárnyú repülőgép-modellt épített.) — Hans SCHULZ: Der Tod Heinrichs von Kleist im Drama. (Karl Moritz RAPP Wolkenzug c. verses bohozatának ismertetése egy elkobzott kiadásból fennmaradt példány nyomán.) — 9. szám (december): Wilhelm RIEDNER: Leipziger Buch- und Vorlesungsanzeigen. (Tíz, lipcsei nyomdákban a XV. sz. végén kikerült, könyvhirdetés ismertetése, amelyek egyuttal egyetemi tanárok előadására vonatkozó előzetes jelentést is tartalmaznak. Ez érdekes aprónyomatványok közül 2—2 Konrad KACHELOFEN és Jacob THAMER, egy Wolfgang STÖCKEL és öt Martin LANDSBERG sajtójából került ki.) — Richard M. MEYER: In Goethes Bibliothek. (Kissé találmányra ismerteti azokat a könyveket, amelyeket GOETHE olvasott vagy olvashatott, amelyek érdekelték s amelyeket huzamosabb ideig tanulmányozott vagy gyorsan ismét félretett.) — H. H. HOUBEN: Karl Ludwig von Knebels Nachlass und seine Herausgeber. (Theodor MUNDT, a hagyaték sajtó alá rendezőjének tevékenységét ismerteti több 1834—36-ból kelt eddig kiadatlan levele kapcsán.)

Zentralblatt für Bibliothekswesen. XXVIII. évfolyam 11. szám (1911. november): Paul SCHWENKE: Zu den Zetteldrucken der Königlichen Bibliothek. (Híradás a berlini könyvtár ama elhatározásáról, hogy nyomtatott címmásait 1912. január 1-től kezdve nemcsak sorozatonként, hanem darabonként is áruba bocsátja. Akik még a korrekтура alapján rendelik meg az egyes címmásokat, darbjáért 2 pfenniget fizetnek, akik később rendelnek belőlük, azoknál az ár 4 pfennigre emelkedik, míg akár a német nyelvű, akár az idegennyelvű címmásolatok teljes sorozatának megrendelése esetén a régi 1 pfennig-es egységár marad érvényben.) Fritz SCHILLMANN: Die juristische Bibliothek des Georgius Sabinus. (Egy 1533-ból való kézíratos jegyzék kiadása. Eredetije a berlini kir. titkos állami levéltárban.) — L. NEUBAUER: Zur Bibliographie der Sage vom ewigen Juden. (Kiegészítésül szerzőnek ugyane folyóirat 1893. évfolyamában megjelent könyvészetéhez. A bolygó zsidó mondájáról szóló irodalom 87, a tárgy költői feldolgozása pedig, melynek bibliográfiáját SOERGEL gyűjtötte össze, 10 adalékkal bővült.) — Edward Spencer DODGSON: Leicarragas Baskish New Testament. (A manchesteri Rylands Libraryban őrzött s eddig ismeretlen baszk Új-Testamentom fordításról szól, mely La Rochelleben jelent meg 1571-ben.) — 12. szám (december): H. ESCHER: Vom Schweizerischen Bibliothekswesen. (1. Jelentés a svájci könyvtárosok Zofingenben tartott 11-ik gyűléséről. Fontosabb referátumok: a) A portómentességet a közkönyvtárak könyvküldeményeiknél ezentúl csak akkor élvezhetik, ha a kölcsönvett könyvek

¹ 365—67. l.

a könyvtár saját céljait s nem valamely olvasóét szolgálják. Eillenben az olvasóknak ezentúl 2 kilós könyvcsomagokat 10 Rp-ért küldhetnek s a csomagba hivatalos kísérő-iratot tehetnek. Fontos könnyítés továbbá, hogy a kitöltött térítvényeket, reklamációkat, árajánlatokat stb. ezentúl mint nyomtatványokat szállítja a posta. *b)* Előkészületben van a svájci könyvtárakba járó folyóiratok közös jegyzékének új kiadása, mely körülbelül 6500 címre fog terjedni. *c)* Német mintára elhatározták a svájci könyvtárakban lévő ősnymtatványok összeírását. Az előzetes tudakozódás szerint mintegy 11.500 inku-nabulum van Svájcban s az összeírás költségeire a közgyűlés az 1912. szövetségi költségvetésbe 3000 frank felvételét kéri. 2. A svájci országos könyvtár-ról. Az orsz. könyvtár Luzernben való felállítását közel százévi huza-vona után, 1894-ben határozta el a szövetségtanács s egy év multán már életbe is lépett az új intézet, melynek költségvetése azóta 25.000 frankról közel 100.000 frankra emelkedett. A személyzet száma ma meghaladja a tizenkettőt. Eredetileg csupán az 1848 óta megjelent Helveticák gyűjtésére szolgált, de az 1910. új törvény e korhatárt eltörölte.) — Ernst MEYER: Zur Geschichte des Codex argenteus Upsalensis. (Új adatok alapján mondja el, mint tűnt el a mult század közepén tiz lap e hires kodexből s mint került meg Anders UPPSTRÖM utánjárására 1857-ben Lars WALLIN könyvtárszolga joggalan tulajdonából.)